

**Învăț cum
să învăț**

Solange Denervaud

Montessori acasă

35 DE FIȘE

Traducător:
Sabrina Florescu

București, 2021

Introducere..... 7

Perioadele senzitive..... 13

FIȘA 1	Îmi însoțesc copilul în perioadele sale senzitive.....	14
FIȘA 2	Încurajez motivația intrinsecă a copilului meu	20
FIȘA 3	Îmi las copilul să cunoască prin intermediul simțurilor	24
FIȘA 4	Încurajez cercetarea activă	32
FIȘA 5	Îmi las copilul să facă mișcare	36
FIȘA 6	Îmi ajut copilul să își controleze corpul	42
FIȘA 7	Îmi las copilul să facă pauze.....	46
FIȘA 8	Îmi las copilul să se concentreze	50

Căutarea autonomiei..... 55

FIȘA 9	Îmi învăț copilul să aleagă.....	56
FIȘA 10	Încurajez repetiția.....	60
FIȘA 11	Îmi amintesc că cel mic observă totul!	64
FIȘA 12	Îmi observ copilul imitând	68
FIȘA 13	Îmi las copilul să greșească	72
FIȘA 14	Îmi ajut copilul să se corecteze	76
FIȘA 15	Copilul meu iubește ordinea	80
FIȘA 16	Îmi ajut copilul să clasifice	84
FIȘA 17	Stabilesc contextul procesului de învățare	88
FIȘA 18	Îmi las copilul să cerceteze cauzele.....	92

Creierul, în formare..... 97

FIȘA 19	Îmi ajut copilul să descopere literele.....	98
FIȘA 20	Îmi ajut copilul să descopere sunetele	102

FIȘA 21	Îmi ajut copilul să descopere scrisul	108
FIȘA 22	Îmi ajut copilul să descopere cifrele	112
FIȘA 23	Ne distrăm calculând împreună	116
FIȘA 24	Îmi ajut copilul să gândească.....	120
FIȘA 25	Îmi ajut copilul să înțeleagă timpul.....	126
FIȘA 26	Îmi ajut copilul să fie creativ	132
FIȘA 27	Îmi ajut copilul să gândească abstract.....	136

Copilul meu și ceilalți..... 141

FIȘA 28	Nu îi cauzez copilului meu stres	142
FIȘA 29	Îmi iau copilul în serios	150
FIȘA 30	Îi înțeleg frustrarea copilului meu.....	154
FIȘA 31	Copilul meu învață fără recompense sau pedepse	160
FIȘA 32	Încurajez respectarea instrucțiunilor.....	166
FIȘA 33	Îi transmit copilului meu normele sociale.....	170
FIȘA 34	Îi cer ajutorul copilului meu	174
FIȘA 35	Îmi încurajez copilul să învețe împreună cu cei de vârsta lui..	178

În concluzie..... 182

Biografie..... 187

Bibliografie..... 189

Perioadele senzitive

Îmi însoțesc copilul în perioadele sale senzitive

DE CE ?

• Maria Montessori a constatat că cei mici au cu toții **etape de interes crescut și spontan**, care apar la **vârste similare**. Ea le-a numit „perioade senzitive”. Odată trecute aceste perioade optime, copiii trebuie să depună mai mult efort pentru a se dezvolta.

- De la naștere la 6 ani, perioada senzitivă a limbajului.
- De la naștere la 5 ani, dezvoltarea senzorială (Fișa 3).
- De la 1 la 2 ani, atracția față de obiectele mici.
- De la 1 la 3 ani, perioada senzitivă a ordinii.
- De la 1 la 4 ani, perioada senzitivă a mișcării.
- De la 2 ani și jumătate până la 5 ani, dezvoltarea socială.

• Neuroștiințele au demonstrat că **plasticitatea creierului este maximă în cazul copiilor cu vârste între 0 și 6 ani**; creierul este în plin proces de maturizare, iar dezvoltarea sa se face într-o manieră foarte structurată, potrivit unui plan de dezvoltare care corespunde perioadelor optime de dobândire a unor cunoștințe.

ȘTIAȚI CĂ?

Există perioade critice în care dobândirea cunoștințelor trebuie să aibă loc, deoarece nu vor mai putea fi dobândite mai târziu. De exemplu, este cazul **pronunțării** anumitor sunete. Până la 10 luni, bebelușul înțelege și diferențiază toate sunetele, din toate limbile. Dar, apoi, pierde această capacitate în detrimentul sunetelor din limba maternă.

CUM APLICĂȚI CONCEPTELE ÎN PROPRIUL CĂMIN?

• **Interesele copilului vostru se manifestă într-un mod subit și se schimbă de la o zi la alta!** Sunt lucruri foarte enigmatice, iar forma pe care o iau aceste interese variază și poate surprinde:

- Copilul vostru descoperă existența întrerupătoarelor... este vorba de perioada senzitivă a obiectelor mici.
- Dintr-odată, începe să meargă pe liniile parchetului... Inventează trasee din scaune și pernele de pe canapea... Fără dubiu, este modul în care își exprimă interesul față de mișcări.
- Repetă cuvintele auzite... Vrea să știe literele... Descoperă jocuri cu sunetele... Se află în plină perioadă senzitivă a limbajului.
- Uneori, alte lucruri îi pot capta interesul precum coșurile de gunoi, pe care trebuie să le deschidă cu orice preț și oriunde... Fără îndoială, perioada senzitivă a ordinii!

• Să intervii **în interesele lui poate genera deseori reacții foarte puternice**. Lăsați-l, deci, să își urmeze pasiunile neașteptate, pe cât posibil. Așa se dezvoltă! Nu uitați că, odată ce interesul său a fost satisfăcut, va trece la următorul lucru! Se poate întoarce la acesta, într-o formă sau alta, în viitor, sau nu.

ACTIVITĂȚI ZILNICE

• **Luați-vă timpul necesar ca să-l observați pe copil.** Veți vedea că nu își poate reprima atracția față de anumite obiecte sau acțiuni. Nu e nevoie să înțelegem mereu ce îl atrage cu exactitate, dar trebuie să-i fim alături.

● **Pentru perioada senzitivă a limbajului, încă de la naștere:**

- Fredonați-i cântecele bebelușului.
- Spuneți-i povești, arătați-i cărțile. Mergeți la bibliotecă împreună.
- Comentați, discutați, explicați-i ceea ce faceți și pentru ce folosiți fiecare obiect.
- Începând cu vârsta de 2 ani și jumătate, trebuie să îi spuneți sunetele literelor, atunci când se arată interesat. Folosiți în acest sens exemple de litere aflate prin casă (autocolant, magneti de frigider, cărți, ștampile...).
- Începând cu vârsta de 3 ani, dacă își dorește să deseneze literele, oferiți-i creioane, hârtie, tablă, cretă.
- Jucați-vă cu sunetele, faceți rime.

● **Pentru perioada senzitivă a obiectelor mici, începând cu vârsta de 1 an:**

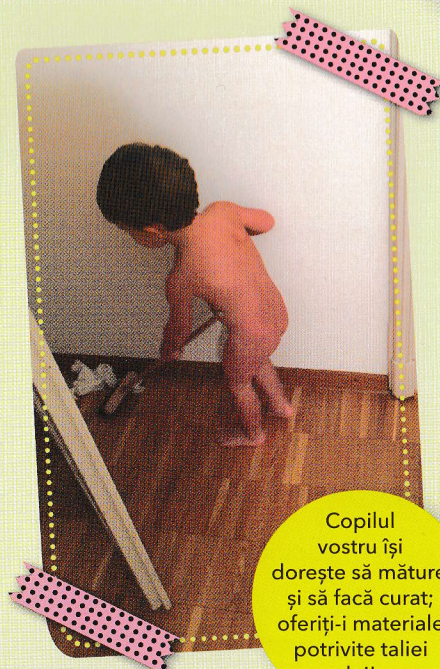
- Lăsați-l să analizeze și să atingă bijuterii, nasturii hainelor etc.
- Lăsați-l să caute în sertare, în geanta voastră, în portofel, observându-l de la distanță.
- Mergați în parc sau în natură pentru a descoperi obiecte și animale mici: furnici, melci, pietricele.

Interesul față de obiectele mici este rezultatul unei etape de dezvoltare a vederii.

● **Pentru perioada senzitivă a ordinii, începând cu vârsta de 1 an:**

- Puneți-i la îndemână un burete mic, lavete, un mic coș de gunoi, o mătură și un fâraș, potrivite pentru cel mic, pentru ca acesta să le folosească.
- Dați-i lui ceea ce trebuie aruncat, îi va face plăcere să arunce la gunoi în locul vostru.
- Lăsați-i la îndemână cutii sau sertare în care să facă ordine.

Copilul vostru își dorește să măture și să facă curat; oferiți-i materiale potrivite taliei lui!

● **Pentru perioada senzitivă a mișcării, atât cât permite siguranța, începând cu vârsta de 1 an:**

- Lăsați-l pe cel mic să meargă pe bușteni în pădure sau pe bordura trotuarului. Luați-vă timpul necesar pentru a-l însoți, acesta își va dezvolta atenția mulțumită exercițiilor spontane.
- Vrea să escaladeze, să se cațăre? Lăsați-l să facă asta! Echilibrul său se va dezvolta și își va îmbunătăți coordonarea spațială.
- Vrea să taie cu foarfeca, să țină în mână creioane? Motricitatea sa fină este în proces de dezvoltare. Arătați-i cum să le țină corect și lăsați-l să le mânuiască.

• Pentru perioada dezvoltării sociale, începând cu 2 ani și jumătate:

→ Este interesat să intre în contact cu alți copii! Își dorește lucruri diferite sau chiar ceea ce își doresc prietenii lui. Trebuie deci să învețe să își gestioneze frustrarea (să nu lovească, să nu muște, să nu împingă...). Încurajați-l să se controleze și explicați-i că trebuie să-și aștepte rândul, să împartă etc.

→ Începând cu 6 ani, își dorește să împartă jucăriile și ideile cu alți copii și descoperă prietenia prin intermediul momentelor de conflict sau de armonie. Vă va vorbi frecvent, de exemplu, despre prietenii pe care vrea să îi invite la ziua lui de naștere!

→ Ascultați-l cu răbdare și susțineți-i stările astfel încât să își dezvolte competențele emoționale și capacitatea de a asculta punctul de vedere al celeilalte persoane!

Momentele de veselie și de afecțiune sunt prețioase și nu trebuie întrerupte!

CONCENTRAȚI-VĂ PE COMPETENȚELE EMOȚIONALE

Competențele emoționale sunt capacitatea noastră de a **recunoaște și de a numi emoțiile noastre și ale celor din jur, precum și de a le echilibra și de a-i ajuta și pe ceilalți să o facă**. Sunt importante pentru a reuși la școală și pentru starea de bine a copilului. Cu cât adultul vorbește mai mult despre emoțiile lui și discută situațiile prin care trece cel mic, cu atât mai mult copilul își va dezvolta frumos competențele emoționale.

Încurajez motivația intrinsecă a copilului meu

DE CE?

● Maria Montessori a observat: capacitatea de învățare se bazează pe interesul copilului de a face cu ușurință, rapiditate și bucurie lucrurile, fără un efort aparent.

→ Din acest motiv, într-un mediu Montessori, copiii sunt **liberi să își urmeze propriile interese**.

→ Și pot face acest lucru atunci când își doresc și cât timp au nevoie.

● Urmând aceste momente de interes spontan, copilul își păstrează plăcerea pură de a descoperi. Astfel, el răspunde **propriei curiozități**, iar acest lucru dă naștere unei **motivații intrinseci** (interioare), care îi produce o mare **plăcere** și **dorința de a învăța mai mult**.

● Spre deosebire, dacă cel mic realizează o sarcină dintr-un **motiv exterior lui**: pentru a-i face pe plac adultului, pentru a primi o recompensă, un cadou ori o notă bună, nu mai este vorba de **interesul lui**, ci de o **motivație care nu îi aparține**. Cu timpul, nu va internaliza ceva în mod sistematic, va fi dezamăgit. Nu va mai avea motivația de a învăța pentru el!

CUM APLICAȚI CONCEPTELE ÎN PROPRIUL CĂMIN?

● **Atunci când copilul vostru are un interes personal față de un subiect anume, acompaniați-l**, adaptați mediul înconjurător și nu îl întrerupeți! Atenție, acest lucru nu înseamnă să îi satisfaceți toate dorințele, este vorba de un interes *adevărat*!

● **Nu-l încurajați pe copilul vostru să facă un lucru pentru plăcerea voastră sau pentru o recompensă.**

→ Oferiți-i dorința de a acționa pentru binele lui înainte de toate.

→ Încă de la o vârstă fragedă, explicați-i de ce îi cereți să facă un lucru.

→ Dacă este prea mic pentru a acționa într-un mod potrivit, faceți lucrurile alături de el sau pentru el, păstrând ideea că faceți aceste lucruri pentru binele lui și că va crește și, ușor-ușor, va învăța mișcările corecte.

ACTIVITĂȚI ZILNICE

● **Vrea să facă ceva ce vouă vi se pare prea complicat pentru el?**

→ **Ajutați-l să se adapteze situației în așa fel încât aceasta să nu fie nici prea ușoară, nici prea dificilă pentru el.** De exemplu, dacă este atras de dorința de a merge cu trotineta, dar pare să fie prea mic pentru asta? Însotțiți-l pentru a-i asigura siguranța și învățați-l treptat.

Cel mic își dorește să taie cu un cuțit ca voi? Arătați-i cum să facă acest lucru corect și lăsați-l să taie și el sub supravegherea voastră.

● **Sunt câteva lucruri care nu îi plac? Treziți-i interesul pentru a le face din proprie inițiativă:**

- Nu-i place să se spele pe dinți? Căutați o periută de dinți electrică, o carte frumos ilustrată despre dinți, spălați-i pe dinți jucăria preferată, cereți-i și lui să facă acest lucru etc.
- Nu vrea să se încălze? Lăsați-l să iasă o dată în șosete; va observa că nu este deloc plăcut.
- Refuză în continuare să se încălze? Nu cedați! Copilul trebuie și să asculte, pentru că este spre binele lui! Spuneți-i cu fermitate și blândețe că este exclus să iasă fără încălțări. Dacă este nevoie, convingeți-l să se încălze, dar cu delicatețe.

Dacă explorează natura, nu-l opriți!
Hainele se spală până la urmă...

- **Treziți-i dorința de a coopera explicându-i de ce este interesant să facă asta:** „Dacă ne pregătim de acum și plecăm, vom avea mai mult timp de stat în parc”.
- **Faceți-vă timp pentru cel mic atât cât este nevoie și cât aveți posibilitatea atunci când acesta este interesat de ceva.** Îi place să privească tractoarele, câinii de pe stradă, florile, pietricelele strălucitoare, să strângă bețișoare sau frunze uscate? Așteptați până când este gata să plece.